

PANARABIZMUS NARAZIL DO MÚRU. V SKUTOČNOSTI TEDA DO mnohých múrov, plotov a rozdelení. Sen o zjednotení arabsky hovoriacich krajín od Atlantiku po Arabské more nebol nikdy realistický, čo v súčasnosti názorne demonštruje výstavba prísne strážených hraníc v celom regióne. Nad mnohými čiarami v piesku, ktoré nakreslili koloniálne mocnosti, dnes vyrástli obrovské múry, čo zvyrazňuje hĺbku rozdelenia arabskej politiky a kultúry v 21. storočí.

Múry však nevyrastajú iba na hraniciach. Malých múrov je vlastne plný celý Blízky východ. Každý z nich je testamentom teroristického násillia, ktoré sa ako nákazlivá choroba rozšírilo po celom regióne. Stretávame sa s ním v Bagdade, Damasku, Ammáne, Saná, Bejrúte, Káhire, Rijáde – vlastne v každom hlavnom meste. Sú to betónové steny a nárazuvzdorné bloky, ktoré vyrástli ako huby po daždi okolo ambasad, hlavných sídiel charitatívnych organizácií, budov medzinárodných organizácií, policajných staníc, kasární, vládnych budov, obytných usadlostí, kostolov, hotelov, ba aj okolo celých štvrtí.

Na jednej strane pulzuje normálny život, trúbia autá, stánkari ponúkajú svoj tovar, chodci sa ponáhľajú za svojimi záležitosťami, skrátka veľkomesto žije; na druhej strane súčasne beží akási verzia normálneho života s úradníkmi, s vládnymi predstaviteľmi, so štátnymi zamestnancami, s diplomatmi. Aj pre nich je to deň ako každý iný, no súčasne vedia, že nebyť tých betónových platní pod oknami, stráží pred vchodom a niekedy aj kontrolného stanovišťa na konci ulice, mohol by sa kedykoľvek objaviť nákladniak naložený výbušnami, aby vyhodil ich budovu do povetria, prípadne by na ich pracovisko vtrhlo komando ozbrojených teroristov.

Nejde o planú hrozbu. Zoznam útokov pred inštaláciou múrov je siahodlhý. Len v tomto storočí sa v oblasti širšieho Blízkeho východu odohralo 150 teroristických útokov, ako bol napríklad útok na ubytovne zahraničných robotníkov v Rijáde, na hotely po celej Sinajskej provincii a v Ammáne v Jordánsku, na ropné zariadenia v Jemene

a v Alžírsku, na kostoly v Bagdade, na americký konzulát v Bengází, na tuniské múzeum Bardo, na iránsky parlament a na mauzóleum ajatolláha Chomejního.

Múry okolo týchto rizikových centier vyrástli ako reakcia na množstvo teroristických útokov. Vzorom ich budovania bola „zelená zóna“ v Bagdade, ktorej hranice vybudovali v roku 2003 po invázii do Iraku na ochranu „dočasnej vlády“ vedenej Američanmi, ktorá mala riadiť krajinu v postsaddámovskom období. Zelená zóna pozostáva z obrovských betónových platní, podobných tým, ktoré oddeľujú niektoré časti Západného brehu, a obkolesuje rozsiahlu oblasť centrálného Bagdadu. V zelenej zóne síce občas počuť výbuchy neriadených raketových striel, ktoré dopadnú až za jej obvod, no oveľa častejšie počuť v diaľke tupé dunenie explodujúceho auta naloženého výbušninaми, ktoré prišlo rozosievať smrť, prípadne výbuch samovražedného atentátnika, aby obyčajní Iráčania a americkí vojaci nezabudli, ako sa žije v skutočnom svete.

Niektoré z hlavných tepien smerujúcich z letiska do zelenej zóny obložili betónovými blokmi, aby sa zabránilo ukladaniu nástražných bômb popri cestách. Úmerne s rastom hrozieb sa rozširovali aj bloky pozdĺž vedľajších ciest. Stalo sa to takou bežnou záležitosťou, že armáda pomenovala jednotlivé typy betónových blokov podľa amerických štátov. Stredne veľké bloky vysoké 1,8 metra a vážiace 3,5 tony dostali meno Colorado, veľké, ktoré majú 2,5 metra a 6 ton, sú Texas a tie s parametrami 3,5 metra a 7 ton sú Aljaška. Ich rozmiestnenie stálo krv a peniaze. Bariéry nepochybne zachránili mnoho životov, ale ani ony neboli nepreraziteľné, osobitne pokiaľ išlo o „nastavené“ bomby, teda bomby rozmiestnené popri cestách, ktorých explózia bola nastavená jedným smerom, aby dokázala preraziť aj betónovú stenu. Každý takýto blok stál viac ako šesťsto dolárov. Vynásobte si to tisíckami a tisíckami kusov a ôsmimi rokmi okupácie – finančné náklady sa vyšplhajú na miliardy.

Múry a bariéry sa však stali aj súčasťou pouličných bojov a vojny vedenej v mestských aglomeráciách. Ich postavenie je preto neodmysliteľnou súčasťou amerického vojenského plánovania. Vojaci prešli primeraným výcvikom a dokážu postaviť sto blokov za jedinu noc, niekedy dokonca pod nepriateľskou paľbou. Keď začalo narastať napätie medzi šiitmi a sunnitmi, vedome rozdúchavané militantmi

na oboch stranách, začali sa opevňovať celé štvrte. Betón síce zachránil mnoho životov a znížil možnosť útokov sunnitských a šiitských militantov proti civilnému obyvateľstvu a zahraničným robotníkom, no každý panel bol akoby náhrobným kameňom myšlienky, že po zvrhnutí Saddáma vznikne stabilný Irak.

Miesto toho prispela invázia do Iraku k destabilizácii v niekoľkých krajinách, k vzostupu násilníckej islamistickej ideológie a napokon k vzniku rozsiahlych území bez akejkoľvek vlády zákona, z ktorých sa násilie rozlievalo do všetkých strán. Nasledovala séria povstaní v arabských krajinách, ktorá sa začala v roku 2011 v Tunisku, Egypte a Líbyi. Mnohí to v očakávaní, že sa uskutočnia rozsiahle reformy v celom regióne, nesprávne nazvali arabskou jarou, ale možno sa naozaj udiala – to nikdy nemôžeme vedieť; v danom historickom čase sa však zrazu v každej z týchto krajín objavili celé húfy džihádistov vycvičených v Iraku.

Mnohí verili, že vyriešenie izraelsko-palestínskeho problému prispeje k väčšej stabilite v širšom regióne. Túto teóriu však rozmetala chaos, ktorý v ostatných rokoch zavládol v arabskom svete. Ako vidíme, konflikty v Iraku, Sýrii, Egypte a Jemene, ktoré rozširujú nestabilitu do celého regiónu, nemajú takmer nič spoločné so situáciou v Gaze, Ramalláhu, Tel Avive či Haife.

V roku 2014 žilo v arabskom svete iba 5 percent z celkovej populácie planéty, no odohralo sa tu až 45 percent všetkých teroristických útokov na svete, pri ktorých zahynulo až 68 percent všetkých ich obetí. Mimo svojich domovov žije v tomto regióne až 58 percent všetkých utečencov sveta. V niektorých krajinách sa rozpadli celé národy, v iných jasne vidieť zásadné spoločenské zlomy, no sú aj také, v ktorých sú rozdelenia skryté pod povrchom a môžu sa objaviť v ktorejkoľvek chvíli. Vojny a povstania odhalili v plnej nahote obrovské zlomy predovšetkým v krajinách, v ktorých majú dominantné postavenie Arabi. Isteže existujú aj stopové prvky arabskej jednoty, ak máme na mysli spoločný geografický priestor, jazyk a podobne, a do istej miery aj náboženstvo, no perspektíva panarabského zjednotenia zostáva vzdialeným snom.

Jedným z najväčších rozdeľujúcich faktorov je náboženstvo. Jordánsky kráľ Abdulláh použil vo svojom prejave v roku 2004 kontroverzné slovné spojenie „šiitský polmesiac“. Mal tým na mysli rozširovanie iránskeho vplyvu v oblúku od šiitského iránskeho hlavného mesta Teheránu cez hlavné mesto Iraku Bagdad, v súčasnosti ovládané šiitmi, ďalej cez Damask v Sýrii, ktorej vládnuca rodina Asadovcov má pôvod v šiitskej vetve zvanej alaviti, až po centrálu šiitského Hizballáhu v libanonskom južnom Bejrúte. V regióne, kde síce všetci vedia, že tam vládne sektárske napätie, no radšej o tom nikto nahlas nehovorí, išlo o nanajvýš neobvyklé slová. Kráľ si však bol vedomý, čo môže sektárstvo do regiónu priniesť. V interview v roku 2007, teda štyri roky pred vypuknutím vojny v Sýrii, predvídavo varoval, čo by mohlo prísť: „Ak sa bude sektárstvo rozširovať a prehlbovať, jeho deštruktívny efekt dopadne na každého. Sektárstvo znamená rozdeľovanie, polarizáciu a izolacionizmus. Náš región zachváti konflikt, ktorého výsledok nemožno predvídať.“

Rozkol medzi sunnitmi a šiitmi sa datuje od 7. storočia nášho letopočtu. Je teda starý takmer ako samotné náboženstvo. Schizma sa začala sporom o to, kto by mal po Mohamedovej smrti v roku 632 viesť islam. Z „prívržencov Aliho“, čiže „ši'at Ali“, sa stali šiiti. Podľa nich by vedenie malo zostať v Mohamedovej rodinnej línii, a preto ako kalifa podporovali jeho bratranca a zaťa Alího ibn Abi Taliba. Sunniti sú dnes tí, ktorí s týmto názorom nesúhlasili a podľa ktorých by mal byť vodcom niekto zo vzdelaných mužov z komunity. Preto podporili Abú Bakra, prorokovho spoločníka. „Sunna“, teda „cesta“ Mohamedova, napokon po smrti jedného z Alího synov Hussajna v bitke pri Karbale (r. 680) ovládli územie, ktoré dnes poznáme ako Irak. Väčšinu moslimov, zhruba 85 percent, tvoria sunniti.

Od čias tejto schizmy jedna i druhá náboženská tradícia hlása, že práve ona je tou pravou cestou islamu. Šiiti napríklad uznávajú iba tých náboženských vodcov, ktorých pôvod sa podľa nich odvodzuje cez Alího a Hussajna od samotného proroka. Preskočme tisícštyristo rokov a uvidíme, že súčasné rozdiely medzi oboma skupinami sa prejavujú v mnohých „ale,“ ktoré sú však pre veriaceho dôležitými znakmi odlišujúcimi jednu sektu od druhej.

Nič z toho sa síce v Koráne neuvádza, no podobne ako všade na svete aj tu v priebehu storočí a v komunitách žijúcich oddelene jedna

od druhej rozdiely narastali. Navyše pokiaľ ide o politiku, tá dokáže z malých rozdielov v bežnom živote urobiť veľké a zásadné. Napríklad konkrétne mená detí nie sú vyhradené výlučne pre jednu či druhú skupinu, no napriek tomu v tom môžeme niečo zovšeobecniť. Je napríklad nepravdepodobné, aby niekto s krstným menom Jazíd bol šiit. Jazíd bol totiž ten, kto zabil Hussajna. V niektorých krajinách možno podľa oblečenia alebo dĺžky mužskej brady pomerne presne odhadnúť, či je dotýčny sunnita, alebo šiit. Keď prídete na návštevu do nábožensky založenej rodiny, podľa obrazov a plagátov na stenách hneď viete, ku ktorej sekte sa dotýčná rodina hlási. Sunnitskí a šiitskí kňazi nosia rozdielne úbory – nie je obvyklé, hoci nie nemožné, vidieť sunnitského kňaza s čiernym turbanom na hlave. Rozdielny je aj spôsob modlenia: sunniti majú počas bohoslužby ruky skrížené na prsiach, kým šiiti ich majú spustené pozdĺž tela.

Väčšina Arabov patrí k sunnitom, šiiti však tvoria väčšinu v Iráne, Iraku a Bahrajne a významnú menšinu tvoria v Libanone, Jemene, Kuvajte a Saudskej Arábii, kde žijú prevažne vo východnej časti krajiny. To, čo ich zjednocuje – totiž viera v päť pilierov islamu –, obvykle stačí

Podiel sunnitských moslimov v krajinách Blízkeho východu.

na to, aby žili v mierovej koexistencii, no tí, ktorí tvoria menšinu, sa niekedy sťažujú na diskrimináciu v tom, že sa nemôžu podieľať na správe krajiny a zúčastňovať na iných aspektoch verejného života. Preto vždy nastávali obdobia zvýšeného napätia, ktoré viedlo k výbuchom pretrvávajúceho násillia na miestnej i regionálnej úrovni. Dnes žijeme práve v takomto období.

Za Saddámovej éry ovládali Irak minoritní sunniti, ale po jeho zvrhnutí sa posilnili šiitské skupiny; militanti na oboch stranách s cieľom naplniť svoje politické zámery spáchali niekoľko bombových útokov a neváhali ani použiť zbrane. Irak sužujú teroristické útoky najviac zo všetkých krajín – len v roku 2016 tu došlo k trom tisícok násilných incidentov, pri ktorých zahynulo viac ako deväťtisíc ľudí. Za tie najhoršie výčiny nesie zodpovednosť Islamský štát. Táto teroristická organizácia vznikla po americkej invázii do Iraku v roku 2003 a stala sa jednou z najneslávnejších a najaktívnejších teroristických organizácií s vplyvom po celom Blízkom východe, najmä v Sýrii, Líbyi, Jemene a Egypte. Väčšina vlád v regióne si však uvedomuje, že Islamský štát by sa mohol infiltrovať do iných oblastí a svojimi extrémistickými názormi a násilníckymi aktivitami ich destabilizovať, a má záujem zabrániť im v tom.

V Jemene vypukla v roku 2005 občianska vojna medzi vzbúreneckými šiitskými jednotkami Hútirov a sunnitskou vládou. Hútirov podporoval Irán, kým Saudská Arábia podporovala okrem iných skupín aj sunnitov; do konfliktu sa aktívne zapojil aj Islamský štát a al-Káida. V roku 2015 sa zintenzívnili násilnosti a rozšírili sa po celej krajine. Za obeť im padli státisíce ľudí a viac ako tri milióny ďalších museli opustiť svoje domovy. V novembri 2017 charakterizoval UNICEF situáciu v tejto krajine ako „najhoršiu humanitárnu krízu na svete“, ktorú znásobil všadeprítomný hladomor a vypuknutie cholery.

Sýria sa rozpadla v princípe podľa sektárskych a etnických línií: sunnitskej, šiitskej, alavistickej, kurdskej, kresťanskej, drúzskej a ďalších. Otec súčasného sýrskeho prezidenta Asada Hafíz udržal krajinu pohromade vďaka krutej sekulárnej diktatúre, no keď v roku 2011 prepukli násilnosti, všetky okovy razom spadli. Občianska vojna v Sýrii je jedným z najnásilnejších a najkomplikovanejších konfliktov na svete, na ktorom sa zúčastňuje mnoho rôznych hráčov. Vojna sa začala povstaním proti prezidentovi Asadovi, no začiatkom roku 2013 sa z nej stala náhradná vojna medzi zahraničnými mocnosťami. Kým

Podiel šiitských moslimov v krajinách Blízkeho východu.

Asadov režim je podporovaný Iránom, vzbúreňské sunnitské skupiny podporuje Saudská Arábia. Hlavnú úlohu v konflikte hrá znovu Islamský štát, hoci koncom roku 2017 stratil takmer celé územie, ktoré predtým obsadil v Sýrii a Iraku. V roku 2018 boli v konflikte zapojené Rusko, Irán, Spojené kráľovstvo, Francúzsko, Saudská Arábia, Spojené arabské emiráty, Turecko, Izrael, Irán, Hizballáh a ďalší. Na všetkých bojiskách, kde sa národný štát premenil na ruiny, sa prejavili rozdiely medzi Iránom a Izraelom, Tureckom a Kurdmi, Ruskom a Západom, blízkovýchodnými šiitmi a sunnitmi. Ku krviprelievaniu došlo na všetkých stranách; vládu dokonca obvinili z použitia chemických zbraní proti vlastnému ľudu. Výsledkom rozsiahleho násillia sú státisíce mŕtvych, milióny ľudí bez domova vo vlastnej krajine a milióny utečencov.

Tento blízkovýchodný konflikt má podobne ako ďalšie v tomto regióne svoje skryté príčiny, no nebude ďaleko od pravdy, že v čoraz nevráždivejšom rozdeľovaní je hlavným faktorom náboženstvo. Priepasť medzi sunnitmi a šiitmi je dnes najširšia za celé stáročia. Čiastočne je to výsledok štátnej politiky: problém znásobuje nemilosrdná rivalita

medzi sunnitskou Saudskou Arábiou a šiitským Iránom, ktoré bojujú o vplyv v regióne. Rozdielnosť medzi nimi vyplýva aj z ich etnicity, pretože jedni sú Arabi a druhí väčšinou Peržania. Nejde len o obvyklú rivalitu medzi mocnými štátmi; v jazyku používanom oboma stranami zreteľne zaznieva aj sektársky tón. Tvrdé jadro sunnitov dnes hovorí o „Safíjovcoch“, čo je arabské meno perzskej (iránskej) dynastie, ktorí bojovali proti sunnitskej Osmanskej ríši. Obe krajiny chcú byť vodcom islamského sveta; majú rozdielnu hospodársku politiku, napríklad pokiaľ ide o ťažbu a predaj ropy, a ako sme už videli, stoja na opačných stranách náboženských konfliktov, ktoré sužujú ďalšie krajiny v regióne. Obe sa aj navzájom obviňujú z podpory teroristických skupín a ich aktivít. Odpoveďou v celej oblasti Blízkeho východu a severnej Afriky na túto éru rozdeľovania je doba múrov.

Saudská Arábia vybuďovala pozdĺž svojej severnej a južnej hranice stovky kilometrov plotu. Svoje hranice oplotil aj Kuvaj a Jordánsko opevnilo svoju hranicu so Sýriou, kde vybuďovalo jeden z najmodernejších high-tech plotov na svete; aj Turci postavili na severe 2,5 metra vysoký a 1,8 metra hrubý múr na hranici so Sýriou a chaos, ktorý zachvátil Líbyu, prinútil postaviť na hraniciach s touto krajinou plot Tunisko a Egypt.

Budovanie bariér v Jordánsku urobilo z technologického hľadiska veľký dojem, hoci dôvody, prečo musela táto stavba vzniknúť, sú naopak skľučujúce. Vojny na severe Sýrie a na východe Iraku vyvolali záplavu státisícov utečencov, ktorí prúdia do Jordánska. Hašemitské kráľovstvo si uvedomilo, že násilie a chaos by sa mohli preniesť z Iraku aj na jeho územie, a preto začalo v roku 2008 zvyšovať svoju obranu. Do vypuknutia vojny v Sýrii zostávali ešte tri roky, no Obamova administratíva v obavách z nestability v regióne a z nárastu medzinárodného terorizmu už vtedy ponúkla svojmu spojencovi pomoc. Spočiatku nešlo o nič veľké, len o plány na vybudovanie pozorovateľní pozdĺž citlivého, 48-kilometrového úseku na hranici so Sýriou, využívaného hlavne pašerákmi. Ako sa však v Sýrii zvyšoval chaos a Islamský štát pohrozil, že preniesie teror do Jordánska, projekt sa rozšíril a zvýšili sa aj náklady. Jordánsko je na 95 percent sunnitské a zámerom Islamského štátu bolo vnútiť svoje extrémne presvedčenie aj tejto krehkej a religióznej krajine.

Agentúra pre znižovanie bezpečnostných hrozieb (DTRA) patrí Pentagonu a cez Washington financuje Program pohraničnej bez-

pečnosti Jordánska. Väčšiu časť tohto kontraktu získala spoločnosť Raytheon, ktorá inštalovala pozdĺž hranice so Sýriou takmer 260-kilometrový high-tech plot, ktorého súčasťou sú pozorovateľne s kamerami na nočné videnie, pozemnými senzormi, ktoré dokážu detegovať pohyb do vzdialenosti 8 kilometrov po oboch stranách bariéry. Podobný systém pokrýva aj 185-kilometrový úsek hranice s Irakom. Na webovej stránke DTRA si možno prečítať, že svet „vie byť naskrze desivý“, a poukazuje sa tu na možnosť použitia zbraní hromadného ničenia v Sýrii aj Iraku. Tvrdí sa tu, že program agentúry na výstavbu plota je „veľkým príkladom, ako robíme svet bezpečnejším pred použitím zbraní hromadného ničenia“.

Nehovorí sa tu však už o tom, že táto bariéra súčasne pomáha zaisťovať bezpečnosť amerického vojenského personálu v Jordánsku. Oficiálne pôsobí v tejto krajine len niekoľko amerických vojakov, no v skutočnosti je ich tam obvykle niekoľko stoviek, len pôsobia mimo dohľadu na jordánskych vojenských základniach. Tieto fiktívne nízke počty sa budú viesť v oficiálnych dokumentoch dovtedy, kým tam budú vojaci figurovať ako „priradení“, nie ako „trvalo umiestnení“. Jordánsko je síce americkým spojencom, no tamojšia vláda pre istotu nedáva veľmi najavo blízky vzťah s touto supervelmocou, lebo sa obáva, že by to mohlo vyvolať u menšiny jej obyvateľstva, ktoré sa považuje za islamistické, protiamerické nálady.

Hraničné ploty vybudované Saudmi sú ešte dlhšie a drahšie ako jordánske. Ale aj tie sa postavili s americkou pomocou. V rámci Projektu severnej hranice v dĺžke okolo 900 kilometrov postavili trojitý plot s obrovskými pieskovými valmi, tridsiatimi dvoma „pohotovostnými stanicami,“ spojenými so siedmimi veliteľskými stanovišťami a kontrolnými centrami, to všetko zabezpečené 240 pohotovostnými vozidlami.

Vzťahy medzi Saudskou Arábiou a Irakom sú komplikované. Mnoho Iračanov vyčíta Saudskej Arábii vývoz prísneho výkladu sunnitského islamu, čo podľa nich napomohlo vzniku Islamského štátu, ktorý má v Iraku na svedomí toľko krviprelievania. Preto sa po zvrhnutí Saddáma Husajna začal Irak, ovládaný šiitmi, zblížovať s Iránom. V roku 2017 sa Rijád rozhodol tento proces skomplikovať, keď pozval vysokopostavených irackých politikov na oficiálnu návštevu. Vzťahy medzi týmito dvoma krajinami sa v ostatnom období vo všeobecnosti zlepšili, ale Irak má napriek tomu stále bližšie k spojenectvu s Iránom.

Na juhu je saudskoarabská hranica s Jemenom čiastočne zabezpečená plotom. Tento projekt sa začal v roku 2003, keď Jordánsko začalo realizovať svoj pôvodný plán na výstavbu bariéry na hranici so Sýriou, ktorá mala zabrániť pašovaniu zbraní a ľudí zo zbedačeného Jemenu do oveľa bohatšej Saudskej Arábie. Saudi sa spočiatku sústredili na zastavovanie vozidiel pomocou vriec s pieskom a betónových blokov na hraničných priechodoch v hornatom teréne na juhozápade. No v roku 2009, keď vzbúrení šiitskí Hútiovia v Jemene zaútočili na jeden hraničný priechod a zabili dvoch saudských hraničiarov, rozhodol sa Rijád inštalovať na zhruba 160-kilometrovom úseku tejto hranice ploty s elektrickými senzormi, aby sa tým zabránilo prechádzaním cez hranicu peši. Cieľom vojenských operácií Hútirov bolo získať väčšiu autonómiu v Jemene. Nepokoje sa však rozšírili aj do saudskej provincie Jazan a Saudovia sa obrátili proti nim. Nepriateľstvo medzi oboma stranami sa vystupňovalo vo chvíli, keď Saudi dospeli k presvedčeniu, že Hútiom poskytuje pomoc ich hlavný regionálny rival Irán. Keď v Jemene vypukla občianska vojna, al-Káida posilnila svoje pozície v tejto krajine a využívala ju ako základňu na vysielanie svojich ľudí do Saudskej Arábie. Saudská Arábia tak musela čeliť trojnásobnej hrozbe zo strany hútiiovských šiitských bojovníkov a útokom na hraničné priechody, migrantom nelegálne prechádzajúcim cez hranice a al-Káide, ktorej cieľom bolo zvrhnúť kráľovskú rodinu. To všetko vytváralo tlak na južnú hranicu krajiny, a preto sa výstavba pohraničnej bariéry považovala za nanajvýš naliehavú. Napriek tomu ešte stále zostávajú neprehradené stovky kilometrov hraníc v púšťovej oblasti na východe. Lenže vzdialenosti sú v týchto miestach také veľké a podnebie také brutálne, že prekročiť hranicu sa tam odváži len málokto, navyše je tam oveľa ťažšie vyhnúť sa pohraničným hliadkam.

Saudi si však uvedomujú nielen to, že majú problémy s hranicami, ale aj to, že existujú vnútorné zlomy v samotnej krajine. Hoci v nej majú prevahu sunniti, šiiti tvoria 15 percent z celkového počtu 33 miliónov obyvateľov. Väčšina z nich obýva východné provincie, kde sa nachádza väčšina saudskoarabských ropných nálezísk. Práve v tých provinciách, kde je prevaha šiitov, sa prejavuje rastúca nespokojnosť: tamojší obyvatelia tvrdia, že ich komunity nedostávajú primeraný objem finančných prostriedkov a že sú odstavení bokom od života